

Huvikoolide õppekavade koostamiseks juhendmaterjal

2010 aastal

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. LÄHTEPÕHIMÕTTED JA TERMINOLOOGIA	4
1.1 ÕPPEKAVA KOOSTAMISE LÄHTEPÕHIMÕTTED	4
1.2 EESMÄRGIST LÄHTUV PLANEERIMINE JA VÄLJUNDIPÕHINE ÕPPEKAVA	5
1.3 ÕPPEKAVA TERMINOLOOGIA MÕISTED:	6
2. KUIDAS KOOSTADA ÕPPEKAVA JA AINEKAVA	7
3. ÕPPEKAVA KOHUSTUSLIKUD KOMPONENDID	9
3.1.ÕPPE EESMÄRGID JA ÕPIVÄLJUNDID	9
3.2.ÕPPE KESTUS (MAHT)	13
3.3 ÕPPEAINETE LOEND JA AINEKAVAD.....	14
4. ÕPPEKAVA JA AINEKAVA LISAKOMPONENDID.....	17
4.1. ÕPPEKAVA JA AINEKAVA LÜHIKIRJELDUS	17
4.2 ÕPPEKVALE SISENEMISEKS VAJALIKUD (EEL) PÄDEVUSED.....	18
4.3 ÕPPEKORRALDUS NING ÕPPE JA KASVATUSTÖÖ ALUSED.....	18
4.4 ÕPPETÖÖ VORMID	19
4.5 HINDAMINE	19
4.6 LAPSEVANEMA/ ÕPPURI NÕUSTAMINE JA KOOSTÖÖ KOOLIGA.....	20
4.7 ÕPETAJA PROFILIKIRJELDUS	21
4.8 ÕPPEKAVA LÄBIMISE/ TÄITMISE KIRJELDUS.....	21
5.ÕPPEKAVA ÜLEVAATAMINE JA MUUTMINE	21
6. VÕIMALIKUD TEISED KOMPONENDID.....	22
7. NÄITEKS „TANTSU“ ÕPPEKAVA LÜHIVARIANT	22

SISSEJUHATUS

Huvihariduse eesmärkide teostumisele aitab huvikoolis kaasa läbimõeldud ja eesmärgistatud õppe kavandamine. Õppekava koostamine on õppe kavandamise üheks osaks. Sisuka õppekava koostamisele aitab kaasa analüüsitud, põhjendatud ja etapiline koostamine. Sellisel juhul saab huviala õppekava olla realselt kasulik töövahend õppe läbiviijale oma töö tegemisel, õppurile oma õppe planeerimisel, lapsevanemale info saamiseks ja kohalikule omavalitsusele otsuste tegemisel.

Käesolev juhendmaterjal on abivahendiks huvihariduse õppekavade koostajatele ning koosneb neljast suuremast osast. Esimeses osas tutvustatakse õppekava koostamise lähtepõhimõtteid ning terminoloogiat. Juhendi teisest osast leiab ühe võimaliku tegevusmudeli, kuidas õppekava koostada. Kolmandas peatükis kirjeldatakse õppekava kohustuslikke komponente (õppe eesmärgid ja kestus, õppeainete loend ja ainekavad) ning neljandas peatükis õppekava ja ainekava võimalikke lisakomponente, mis annavad ideid, kuidas oma huviala õppekavas kajastada erinevaid aspekte.

Juhend on soovituslik ning mõeldud töövahendina huvikoolide õppekavade arendamisel ning ülevaatamisel.

1. LÄHTEPÕHIMÕTTED JA TERMINOLOOGIA

1.1 ÕPPEKAVA KOOSTAMISE LÄHTEPÕHIMÕTTED

Huviharidus on süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks. Oluliseks osaks on isiksuse mitmekülgse arengu toetamine valitud huvialal. Rõhutada tuleb siin seda, et huvihariduse näol on tegemist üldjuhul mitteformaalse õppimisega. Huviharidus on küll eesmärgistatud, kuid vabatahtlik. Huviharidust eristab huvitegevusest (üleriigilise või huvikooli) õppekava olemasolu.

Õppekava huvihariduses võib kirjeldada mitmest aspektist. Ühest küljest on tegemist õppetegevuse läbiviimise plaaniga, kus määratakse kindlaks õppe eesmärgid, kestus ja maht, õppeainete loetelu jne. Teisest küljest võib õppekava vaadata kui kokkulepet selle osas, mida õppur peaks koolist kaasa saama. Mõlemal juhul on õppekava kommunikatiivne vahend. Õppekava annab õpetajale, õppurile, lapsevanemale, kooli pidajale, avalikkusele infot. Edastatakse oluline info selle kohta, kuidas toimub antud huvialal õppimine – milliseid teadmisi ja oskusi millises mahus ja kuidas õppur omandab.

Iga huvikoolis õpetatava huviala kohta koostatakse huviala õppekava. Huviala õppekaval on nõ **kohustuslik miinimum**, mis on sätestatud huviharidusstandardis ja esitatud antud juhendmaterjalis õppekava kohustuslike komponentidena. Nendeks on:

- õppe eesmärgid ja kestus,
- õppeainete loend,
- ainekavad.

Huvihariduse üheks oluliseks eesmärgiks on suur mitmekesisus ja seetõttu on erinevatel huvialadel oma spetsiifika, õppe kavandamise ja läbiviimise ning õppekava koostamise

traditsioonid. Eripära kirjeldamise toetamiseks pakub juhendmaterjal õppekava sätestatud miinimumi komponentide kõrval ideid ja võimalusi lisakomponentide näol. Need võimalikud õppekava lisakomponendid suunavad õppekavade koostajaid mõtlema läbi oma huvialast tulenevaid spetsiifilisi aspekte. Sellisteks osadeks on näiteks:

- õppekava ja ainekava lühikirjeldus,
- õppekavale sisenemiseks vajalikud (*eel*) *pädevused*,
- õppekorraldus,
- ainekava õppesisu,
- õpetaja profiili kirjeldus,
- õppekava läbimise/täitmise kirjeldus,
- õppekava ülevaatamine ja muutmine,
- võimalikud teised komponendid.

Need komponendid ei ole õppekavas kohustuslikud, seega otsustavad nende lisamise vajalikkuse üle konkreetsesse huviala õppekavasse iga huviala koostajad ise. Seejuures tuleb silmas pidada eelkõige oma huviala eripära.

1.2 EESMÄRGIST LÄHTUV PLANEERIMINE JA VÄLJUNDIPÕHINE ÕPPEKAVA

Käesolevas juhendmaterjalis on õppekava koostamise aluseks võetud eesmärgist lähtuv planeerimine, mille kohaselt eesmärk on lähtekoht kõigi muude õppekava komponentide (õppesisu, meetodite, mahu, õpetamise jne) valikul. Õppe kavandamise lähtekohaks on õppurite taotletavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kirjeldused: huviharidusstandardis huvihariduse ülesanded, huviala õppekavas ja ainekavas õpiväljundid.

Eesmärgistamine toimub suunaga üldiselt üksikule: esmalt seatakse kõige üldisemad eesmärgid, millest tuletatakse juba konkreetsemad ning kitsapiirilised eesmärgid. Lähtuvalt eelnevast tuletatakse huviharidusstandardis seatud huvihariduse eesmärkidest ja ülesannetest huvialade õppekavade eesmärgid ning neist omakorda vastavate ainekavade eesmärgid. Seejuures on oluline, et kõik üldistustasemed oleksid omavahel kooskõlas: kui

huviharidusstandardi eesmärgid annavad sisendi huviala õppekava eesmärkidele, siis peavad kõik huviala õppekava eesmärgid aitama kaasa huviharidusstandardi eesmärkide täitmisele. Samuti peavad ainekavade eesmärgid täpsustama huviala õppekava eesmärke ehk ainekavade eesmärgid „kogusummana“ peavad tagama kõigi õppekavale seatud eesmärkide täitmise. Eesmärgist lähtuv planeerimine on alusideeks väljundipõhisele õppe kavandamisele. Väljundipõhise õppe puhul keskendutakse õppimise eesmärkidele ja hindamisele. Seatakse ühtsed eesmärgid ehk väljundid ning eeldatakse, et neid võib saavutada erinevatel viisidel. Kuna oluline on teada, millisele tulemusele õppe läbimise järel jõutakse, kirjeldataksegi õppekava eelkõige õpiväljundite kaudu. Samas ei saa loomulikult ära unustada ka õppekava õppesisu ja -protsessi, sest ilma nendeta pole võimalik õpiväljundeid saavutada.

Väljundipõhine õppekava on kaasaegsem alternatiiv traditsioonilisele sisendipõhisele õppekavale. Sisendipõhisel õppe kavandamisel keskendutakse õppeprotsessile ning ehitatakse see üles, tuginedes sisendile (õppe sisule ja teemadele). Seevastu väljundipõhisel õppe kavandamisel on tähelepanu keskmeks ja kogu tegevuse lähtekohaks, õppimise eesmärgiks seatud väljundid – õppimise tulemusel omandatavad tuvastatavad teadmised, oskused ja hoiakud või nende kogumid. Sellisel juhul taotletakse, et õppurid saavutaksid ühesuguse, kindlaksmääratud tulemuse (väljundi), kuid jäetakse vaba võimalus jõuda selleni erinevate sisendite kaudu (õppesisu, meetodid jne).

1.3 ÕPPEKAVA TERMINOLOOGIA MÕISTED:

Huviala õppekava on dokument, mille kaudu määratakse kindlaks huviala õppe-ja kasvatuslikud eesmärgid ehk õpi väljundid, õppeainete miinimumloendi, tunnijaotusplaani ja ainekavad ning nõuded kooliastmete ja kooli lõpetamiseks;

Ainekava on õppekava osa, milles esitatakse õppe sisu ning õpi väljundid vastava aine kaudu õppetegevuses kooli astmeti;

Õppe eesmärgid/õpiväljundid : on huviala andmise kaudu üldist isiksuse arengut toetavad pädevused- õppepädevus, tegevuspädevus, väärtuspädevus, enesemääratluspädevus ja aine pädevus, mis määratakse kooliastmeti;

Väljundipõhisus: õppimise tulemusel tuvastatavad teadmised, oskused ja hoiakud.

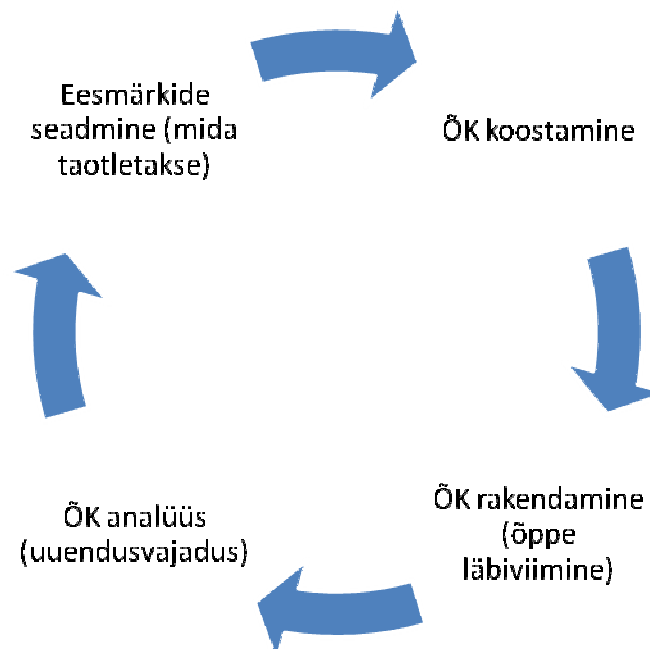
Hindamine/tagasisidestamine on vastavuses eesmärgiks seatud väljunditega ja sõltub huviala omapärast. Hindamise eesmärgiks on suunata ja toetada õppurite enesehinnangu

kujunemist ja motiveerida sihikindlalt õppima. Õppur peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

2. KUIDAS KOOSTADA ÕPPEKAVA JA AINEKAVA

Käesolevas peatükis kirjeldatavad õppekava koostamise etapid ning koostamise järjekord ja loogika on rakendatavad ka ainekava koostamisel, kuid lihtsuse ja selguse huvides kasutame tekstis vaid terminit õppekava.

Õppekava kui dokumendi koostamine on üks osa õppe kavandamise protsessist. Õpet kavandades seatakse esmalt sellele eesmärgid, seejärel koostatakse vastav kava õpetamiseks (õppekava). Õppekava alusel viiakse läbi õpe, misjärel analüüsitakse õppekava alusel õpetamise ning selle tulemuse vastavust seatud eesmärkidele ning vajadusel viiakse õppekavasse sisse muudatused või korrigeeritakse esialgseid eesmärke.

Joonis 1. Õppe kavandamise protsess

Õppekava kõigi etappide üle mõtlemine aitab kaasa, et valmiks sisukas õppekava, mis on realselt kasulik:

- töövahend õppe läbiviijale (õpetajale, treenerile, ringi juhendajale jne) oma töö tegemisel,
- õppurile oma õppe planeerimisel,
- lapsevanemale info saamiseks,
- huvikoolile oma õppe mõtestatud planeerimisel,
- kohalikule omavalitsusele otsuste tegemisel,
- avalikkusele huvihariduse läbipaistvuse suurendamisel.

Õppekava koostamise protsessi on erinevates allikates liigitatud erinevalt. Käesolevas juhendmaterjalis on õppekava koostamine jagatud neljaks etapiks, mis on esitatud joonisel 1. Oluline on kokku leppida, kes asuvad huvikoolis vastava huviala õppekava koostama. Õppekava valmimiseks on vajalik koostajate omavaheline suhtlemine, koostöö ja kokkulepete saavutamine. Taoline valikute langetamine aitab õpet läbimõeldumalt kavandada. Arutelude käigus võib tekkida küsimusi, millele alles tuleb hakata vastuseid otsima.

Eeltöö ehk lähteinfo koondamine. Esimeses etapis koondatakse kokku kõik vastava õppekavaga seotud asjakohane info. Tutvutakse lähtedokumentidega (huvikooli seadus, huviharidusstandard, määrustikud jne), erialaste materjalidega (näiteks riietuse reeglid tantsuspordis jmt), konsulteeritakse ekspertidega (nii õppekava koostamise kui ka vastava huviala ekspertidega), kaardistatakse õppekava sihtrühmad (õppurid, kooli pidaja, lapsevanemad jne). Sihtrühmad moodustatakse vastava kaadri olemasolul.

Eesmärkide seadmine ja sellele vastava tagasisidestamise (hindamise) määratlemine. Selles etapis püstitatakse õppekavale õppe eesmärgid ja sõnastatakse vastavad õppekava õpiväljundid. Õppekava õppe eesmärgid kirjeldavad, mida taotletakse antud õppekavaga üldiselt. Õppekava õpiväljundid kirjeldavad, millised teadmised, oskused ja hoiakud saavutab õppur selle õppekava läbimisel.

Eesmärkidega koos mõeldakse ka sellele, kuidas hakatakse tagasisidet andma eesmärkide täitmisele õppurite poolt. Tagasisidestamise korraldust planeeritakse koos eesmärkidega seetõttu, et see aitab seada eesmärgi nõnda, et nad on ka tuvastatavate väljunditega. Vastasel korral võivad eesmärgid jääda tühjadeks sõnadeks, mille saavutamisele tegelik õpe kaasa ei aitagi.

Tulenevalt eesmärkidest **õppesisu, meetodite ja mahu määratlemine**. Kõik ülejäänud õppekava (lisa) komponendid lähtuvad õppekava eesmärkidest ja õpiväljunditest. Seega, õppekavasse valitakse ainult need sisu, meetodite jm komponendid, mis aitavad kaasa eesmärkide ja õpiväljundite saavutamisele.

Õppekava rakendamine, analüüsimine ja muutmine. Kui õppekava on kirja pandud, tasub seda rakendamise (st antud õppekava järgi õpetamise) jooksul ja pärast seda analüüsida – kas mõned elemendid vajaksid muutmist või täiendamist. Vastavalt praktika käigus ilmnenu vajadusele viiakse muudatused õppekavasse sisse. See tegevus toimub koolisisiselt.

Kui muudatused on põhimõttelist laadi, siis sel juhul võib tegu olla ka hoopis uue õppekava loomisega, mitte lihtsalt vana muutmisega. Sel juhul vastavalt huvikooli seadusele võib huviala õppekava muutmiseks, uue lisamiseks või olemasoleva sulgemiseks Eesti Hariduse Infosüsteemis teha kooli pidaja või tema poolt selleks volitatud ametiisik, huvikooli hoolekogu või õppenõukogu ning tehtud ettepanekud kinnitab huvikooli direktor.

Näide: *[tekib pärast ühe konkreetse õppekava koostamise protsessi nõustamist/juhendamist]*

Pärast kirjeldatud etappide läbimist kordub kogu tsükkel jälle otsast peale – koondatakse info muudatusettepanekute kohta, vaadatakse üle eesmärgid, viiakse sisu jt õppekava komponendid vastavusse eesmärkidega ning rakendatakse uuenenud õppekava jne.

3. ÕPPEKAVA KOHUSTUSLIKUD KOMPONENDID

3.1.ÕPPE EESMÄRGID JA ÕPIVÄLJUNDID

Käesolevas juhendis eristatakse õppe eesmärke ja õpiväljundeid. Õppe eesmärgid on üldisemad ja suunatud õppe- või ainekavale ning õpiväljundid on konkreetsemad ning suunatud õppurile.

Õppe eesmärgid on huviharidusstandardi järgi üks huviala õppekava kohustuslikest komponentidest. Õppekava koostamise lähtealuseks antud juhendmaterjal on eesmärgist lähtuv planeerimine (vt ptk 1.2). Seega on õppe eesmärkide seadmine õppekava koostamise ja

õppetegevuse kavandamise ja rakendamise kõige olulisem lähtealus. Samas tuleb meele pidada, et kõike ei ole võimalik kavandada või kirja panna. Seetõttu on ülevaatlikkuse huvides vaja, et õppekavasse jõuaksid kõige olulisemad õppe eesmärgid.

Õppe eesmärgid on huvikooli taotlused õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel ehk eesmärkide subjektiks on õppeasutus. Õppe eesmärgid kirjeldavad, mida taotletakse antud õppekavaga üldiselt. Õppe eesmärkide saavutamine ei ole reeglina õppes jälgitav – tegelik eesmärkidele vastavus võib selguda alles aastaid pärast õpingute läbimist.

Peamiseks tugipunktiks õppekava õppe eesmärkide sõnastamisel on huviharidusstandardis esitatud huvihariduse eesmärgid. Huviharidusstandardi järgi on huvihariduse eesmärgiks luua võimalusi isiksuse mitmekülgeks arenguks ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Huviharidus:

- 1) põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;
- 2) põhineb huvialade ja noorte võrdsel kohtlemisel;
- 3) toetab noorte arengut, iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivi, aktiivsust;
- 4) pakub noortele eduelamusi ja tunnustust;
- 5) pakub noortele huvialaga tegelemise ja selle tunnetamise rõõmu;
- 6) arendab loovust ja sotsiaalseid oskusi;
- 7) on avatud, positiivne ja noori julgustav.

Lisaks toetab huviharidus Eesti kultuuri- ja sporditraditsioonide, tehnoloogilise arengu ja keskkonna jätkusuutlikkust ning paikkondlike traditsioonide arengut.

Vastavalt huviharidusstandardis välja toodud eesmärkidele ja arvestades huvialade spetsiifikat, vastava piirkonna ja kooli traditsioone, vajadusi ja ressursse, kooli töötajate, õppurite ja vanemate soove, sõnastab iga huvikool iga õpetatava huviala õppe eesmärgid.

Näiteks:

Spordikooli korvpallimängu õppekava õppe eesmärgid:

1. Huvi äratamine mitmekülgse sporditegevuse vastu;
2. Õppurite tervise tugevdamine ja erinevate kehaliste võimete mitmekülgne arendamine: kiiruse, osavuse, vastupidavuse, koordineerimise, painduvuse arendamine ;
3. Teadmiste suurendamine tervislikust eluviisist ja toitumisest;
4. Korvpallimängu põhiliste tehnikaelementide õpetamine ja järjepidev täiendamine;
5. Korvpalli mängutaktika algteadmiste õpetamine ja järjepidev täiendamine
6. Sportlike iseloomuomaduste, suhtumiste ja hoiakute arendamine;
7. Meeskonnatöö oskuste kujundamine;
8. Süsteemse treeningu ja võistlemise protsessis maksimaalsete tulemusteni jõudmine ja kogemuste kujundamine;
9. Sporditeoreetiliste teadmiste ja praktiliste oskuste omandamine iseseisvaks harjutamiseks tervisespordi harrastuste jätkamiseks .

Õpiväljundid väljendavad õppetöö tagajärjel otseselt ilmnevat teadmisi, oskusi ja hoiakuid või nende kogumit, mille olemasolu või saavutatust on võimalik tõendada ja hinnata. Iga eesmärk võib olla seostatav rohkem kui ühe õpiväljundiga, kuid maksimaalselt võiks ühe eesmärgi kohta olla kuni seitse õpiväljundit, sest vastasel korral muutub loetelu raskesti rakendatavaks.

Õpiväljundite sõnastamisel on tugipunktiks huviharidusstandardis esitatud huvihariduse ülesanded. Huviharidusstandardis on huvihariduse ülesandeks noorte loomevõimete avastamine ja kavakindel arendamine, et aidata kujuneda isiksusel, kes:

- 1) mõtleb loovalt;
- 2) oskab oma tegevust eesmärgistada , kavandada ja hinnata;
- 3) suudab valida, otsustada ja vastutust kanda;
- 4) suudab analüüsida ümbritsevat tegelikkust;
- 5) oskab teha tööd, on valmis koostööks;
- 6) mõistab teadmiste ja pidevõppe tähtsust ning oskab õppida.

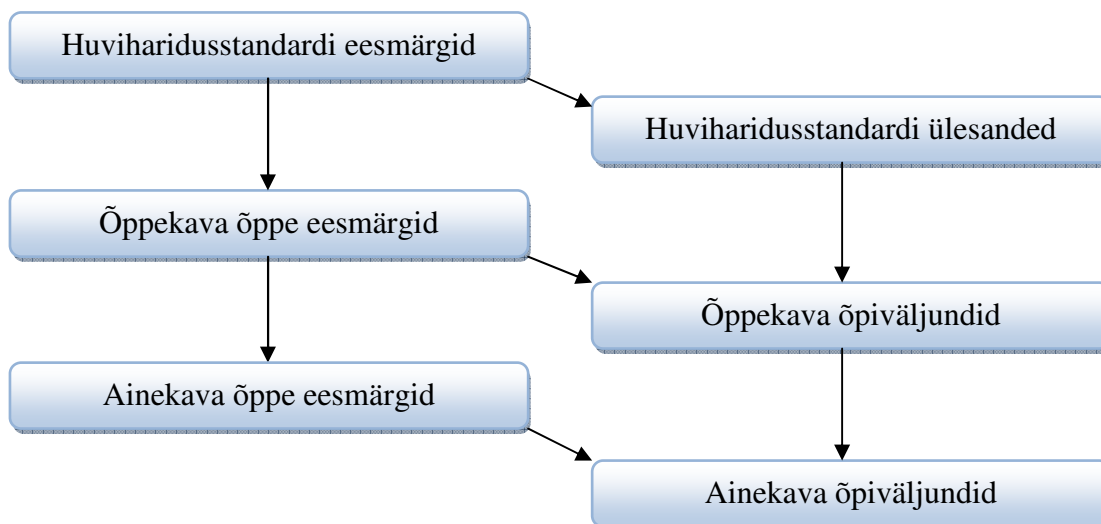
Nendest ülesannetest ning kirjeldatud õppe eesmärkidest lähtuvalt sõnastab huvikool huviala õpiväljundid, kus on kirjas, millise isiksuse kujunemist toetab vastava huviala õppekava ehk millised väljundid saavutab õppur selle õppekava läbimisel. Õpiväljundite subjektiks on seega õppur.

Iga õpiväljundi juures tuleb silmas pidada ka seda, millist ajaressurssi väljundi täitmine nõuab ja milliste meetoditega/õppetöö vormidega/vahenditega antud väljund saavutatakse. Õpiväljundid sõnastatakse lausetena, mis väljendavad õppuri tegevust: [õppur] – [tegevus] – [mida? kuidas? millega?].

Võtame eeltoodud õppe eesmärkidest : *Korvpallimängu algteadmiste edastamine.*

Sellele õppe eesmärgile vastav õpiväljund oleks: *Õppur valdab korvpallimängu algteadmisi.*

Alltoodud skeem näitab, kuidas huviharidusstandardi eesmärgid ja ülesanded on aluseks õppekava õppe eesmärkide ja õpiväljundite sõnastamisel, millest omakorda tuletatakse ainekava õppe eesmärgid ja õpiväljundid.

Joonis 2. Eesmärkide ja õpiväljundite seosed erinevatel üldistusastmetel

Ainekava õppe eesmärgid ja õpiväljundid sõnastatakse samadel põhimõtetel, kui õppekava õppe eesmärgid ja õpiväljundid.

3.2.ÕPPE KESTUS (MAHT)

Õppe kestus on huviharidusstandardi ja huvikooli seaduse järgi üks huviala õppekava kohustuslikest komponentidest. Selles õppekava osas kirjeldatakse, milline on õppekava läbimiseks kuluv ajaline kestus. Õppe maht esitatakse akadeemilistes tundides (1 akadeemiline tund = 45 minutit), et tagada kooskõla ja parem ühilduvus teiste hariduse vormidega.

Kuigi kohustuslik on esitada ainult õppekava läbimiseks kuluv üldmaht (akadeemilistes tundides), siis võib informatiivsuse ja selguse huvides kaaluda õppe kestuse esitamist ainete ja/või õppevormide kaupa.

Õppe kestuse esitamine ainete kaupa on võimalik ja informatiivne juhul, kui huviala õpetamine toimub eraldiseisvate ainetena (nt solfedžo ja muusikaajalugu mõne muusikainstrumendi õppekavas). Teisalt võib mõnes õppekavas toimuda ainete õpetamine lõimitult, mistõttu on ainete ajalise kestuse eristamine keeruline kui mitte võimatu – sel juhul pole mõtet ajakulu kunstlikult ainete kaupa eristada ja õppekava koosnebki vaid ühest ainekavast .

Õppe kestuse eristamine õppevormide kaupa annab olulist informatsiooni õppurile (või tema vanemale) eriti sel juhul, kui lisaks tavapärasele regulaarsele õppele lisandub näiteks iseseisev töö või kui on vajalik, et õppur peab kodus veel teooriat õppima, mõnd muusikariista harjutama vmt. Lisaks iseseisvale tööle võivad täiendavat ajakulu nõuda ka laagrid, võistlused, kontserdid, näitused jne – seetõttu võib olla mõistlik õppekavas kirjeldada, kui tihti need toimuvad ning kas nendes osalemine on õppekava läbimiseks soovituslik või kohustuslik.

Taolise nõ varjatud ajakulu õppekavas selgelt välja toomine aitab õppuril sellega arvestada ja oma aega paremini planeerida juba õppima asudes. Loomulikult peab taaskord rõhutama, et huvialad on äärmiselt mitmekesised ning seega ei esine taolisi lisanduvat ajakulu nõudvaid õppevorme sugugi kõigil õppekavadel. Samas võib mõnel huvialal lisaks äratoodutele esineda hoopis isesuguseid erisusi õppe kestuse osas, mida tasuks antud õppekava punktis kirjeldada. Kõik sõltub siiski konkreetsest huvialast ning selle eripärast.

Järgnevalt üks näide, kuidas on võimalik kajastada õppe kestust nii ainete kui ka õppevormide kaupa:

ÕPPE KESTUS <i>akadeemilistes tundides</i>	Statsionaarne õpe	Iseseisev töö	KOKKU
Aine 1: ...	...	...	...
Aine 2: ...	...	...	...
...			...
Laagrid, võistlused, näitused jne	...	...	...
KOKKU:	...	...	...

3.3 ÕPPEAINETE LOEND JA AINEKAVAD

Õppeainete loend on huviharidusstandardi ja huvikooli seaduse järgi üks huviala õppekava kohustuslikest komponentidest. Õppeainete loendi õppekavas eraldi väljatoomise eesmärk on kirjeldada millistest ainetest see õppekava koosneb.

Lisaks pelgalt ainete nimetustele võib siin mõelda ka sellele, kas esitada ka ainete eesmärgid ja lühikirjeldused. Mõni aine on teise eeldusaine; kas mõnd ainet õpetatakse samaaegselt, seostatult vmt.

Ainekava on õppekava veelgi täpsem lahti kirjutus ühe konkreetse aine piires. Siin tuuakse detailsemalt välja konkreetse aine õpetamisega seotud aspektid. Huviharidusstandard ja huvikooli seadus ei sea ainekava vormile ega sisule mingeid kriteeriume, seega puuduvad ainekaval kohustuslikud komponendid. Õppe mõtestatud planeerimise ning õppekava informatiivsuse huvides võiks siiski kaaluda ainekavade koostamist sarnaselt õppekavale (vt peatükk 2 käesolevas juhendmaterjalis).

Väljundipõhine õppe kavandamine eeldab, et ainekava kirjutatakse lahti lähtudes suurema üldistusastmega dokumentidest: huviharidusstandardist ja huviala õppekavast. Kui õppekava funktsioon on eelkõige kommunikatiivne, siis ainekava on juba väga konkreetne abivahend ja

tööriist õpetajale: siit leiab ta näiteks õpiväljundid, mille saavutamiseni ta aitab oma õppuritel jõuda.

Huviala õppekava jaguneb aineteks nii, et iga aine moodustab omaette sisulise terviku ning eristub teistest ainetest. Oluline on siinjuures just sisuline loogiline terviklikeks osadeks jaotumine, mitte ajaline jaotus. Seega ei pruugi ained olla ajaliselt üksteisele järgnevad, vaid mõne huviala õppekaval võib erinevate ainete õpetamine toimuda (osaliselt) samaaegselt. Näiteks maalimine ja kompositsioon kunsti õppekavas.

Väiksemahuliste õppekavade puhul võib osutada, et huviala õpetus toimub terviklikult ning õppekava polegi mõistlik aineteks jaotada. Sel juhul võibki piirduda ainult ühe ainekavaga ning pole tarvidust õppekava kunstlikult osadeks jagada. Taaskord – kõige olulisem on lähtuda konkreetse huviala ja selle õpetuse sisulisest eripärast ning ühtset reeglit siin pole.

Ainekava koostades on mõistlik seal kajastada alapunkte, mis annavad ülevaate aine erinevatest aspektidest. Ainekavale ei ole seatud ühtki kohustuslikku komponenti, seega peab lähtuma eelkõige konkreetse huviala eripärast ja õpetamise põhimõtetest. Käesolevas juhendmaterjalis on kirjeldatud õppekava komponente, kuid samad komponendid on sobivad ka ainekavadesse. Kui vastava alapunkti kajastamisel ainekavas esineb erisusi õppekavas kajastamisest, siis on seda juhendmaterjalis ka kirjeldatud. Nagu ka õppekava puhul, pole toodud alapunktide loetelu ainekavade jaoks lõplik ega ammendav, vaid sõltub konkreetse aine eripärast ja sellest tulenevast vajadusest erinevaid aspekte kirjeldada.

Lisaks juhendmaterjali peatükkides 3 ja 4 kirjeldatud komponentidele soovitame kaaluda veel kahe alapunkti lisamist ainekavasse: õppesisu ja õppematerjalid ja õppevahendid. Nende lisamise vajalikkuse üle saab otsustada, kaaludes oma huviala õpetuse eripära ja vajadusi. Ka need kaks komponenti ei ole kohustuslikud, vaid ainekavas kajastamiseks vabatahtlikud.

Õppesisu

Käesolevas juhendmaterjalis lähtutakse küll õppekava koostamisel väljundipõhisusest (vt peatükk 1.3), ent see ei tähenda, et õppe sisu oleks ebaoluline. Ka väljundipõhise õppekava koostamisel tuuakse ainekavas välja õppesisu. Õppesisu võib tuua välja teemadena, mille läbimine aitab kaasa ainekavas seatud eesmärkide saavutamisele.

Näide:

Joonistamise ainekava I õppeaasta õppesisu:

Graafiline märk ja selle omadused. Graafilise märgi tekitamise viisid. Märgi dünaamika, rütm ja väljendusrikkus. Tasapinnaline kujutamise spetsiifika. Ruumiillusiooni loomine.

Põhiliste joonistusvahendite, -materjalide ja –võtetega tutvumine. Paberi liigid, paberi valiku sõltuvus joonistusvahenditest ja töö kestusest. Paberi formaat, selle vastavus motiivile. Standard formaadid. Pliiatsid ja nende märgistamispehmed. Süsi, souss, sangviin, pastellid, kriidid jm. joonistusvahendid. Kustukummid ja nende kasutamine joonistamisel. Suled ja tušš.

Joonistusharjumuste ja võtete omandamine ... (vajalik lahti kirjutus)

Joonte omadustega tutvumine... (vajalik lahti kirjutus)

Joonistuse ülesehituse aluste omandamine (vajalik lahti kirjutus) jne.

Eesmärgist lähtuva planeerimise kohaselt tuletatakse õppesisu ainekava eesmärkidest ja õpiväljunditest. Eelnevast tulenevalt määravad just eesmärgid ja õpiväljundid ära, millist sisu antud aines käsitletakse, mitte vastupidi.

Õppematerjalid ja õppevahendid

Siin alapunktis saab kirjeldada, millised eriomased õppevahendid ning kirjandus ja muud allikad on konkreetse aine läbiviimiseks vajalikud, mis on õppetöö aluseks. Mahuka loetelu olemasolul ning vajadusel võiks õppematerjalide loetelu vormistada ainekava lisana.

Sõltuvalt konkreetsest ainest võib eristada õppematerjalid ja –vahendid, mis on vajalikud õppurile ja mis õpetajale. Eelnevast tulenevalt on see võimalus edastada olulist infot õppijale (või tema lapsevanemale): milliseid ressursse on õppuril endal selle aine läbimiseks vaja, nt riietus, transport, muusikariist vmt.

4. ÕPPEKAVA JA AINEKAVA LISAKOMPONENDID

4.1. ÕPPEKAVA JA AINEKAVA LÜHIKIRJELDUS

Lühikirjelduse peatükk õppekavas ja ainekavas on soovituslik. Selles peatükis antakse faktiline ülevaade õppekava ja ainekava ülesehitusest. Õppekavasse või ainekavasse lühikirjelduse lisamise eesmärk on anda lugejale kiire, kuid sisukas ülevaade sellest, mida konkreetne õppe- või ainekava sisaldab.

Lühikirjelduse peatükis võib esitada õppekava mõiste ehk selle, mida antud huvikool mõistab õppekava all.

Joonistamise õppekava on dokument, mis määrab kindlaks õpingute eesmärgid ja sisu.

Üheks aspektiks, mille välja võib tuua, on see, millised dokumendid on õppekava koostamisel aluseks võetud, näiteks:

Joonistamise õppekava koostamisel on lähtunud huviharidusstandardist, huvikooli seadusest, huvikooli põhimäärusest ja huvikooli arengukavast.

Selle punkti all võib mõelda, kas on veel mingisuguseid tegureid, millest kooli õppekava koostamisel on lähtunud, näiteks:

Joonistamise õppekava koostamisel on lähtunud piirkonna, huvikooli ja õpperühmade eripärast

Lühikirjelduse peatükis võib välja tuua selle, millistest osadest õppekava koosneb:

Joonistamise õppekavas esitatakse õppe eesmärgid ja õpiväljundid, õppe kestus, õppeainete loend ning ainekavad.

Kuna õppekava näol on tegemist kommunikatiivse vahendiga, võib lühikirjelduse peatükis mainida ka seda, kus on huvilistel võimalik õppekavaga tutvuda.

Näiteks: *Joonistamise õppekavaga on võimalik tutvuda huvikooli koduleheküljel.*

4.2 ÕPPEKAVALE SISENEMISEKS VAJALIKUD (EEL) PÄDEVUSED

Huvihariduse eelduseks ja eesmärgiks on, et kõik noored saaksid võimalikult mitmekesiseid valikuid mitteformaalse hariduse omandamiseks ning oleksid võrdsed asumaks õppima mis tahes huviala. Siiski on mõnel huvihariduse õppekaval õppima asumiseks paratamatult vaja, et õppuril oleksid teatud omadused, teadmised või oskused.

Näitena võib siin tuua teatud füüsilised eeldused mõnel sportliku meisterlikkuse taseme õppekaval või keeleoskuse algtase edasijõudnute kursuse õppekaval.

Kasulik võib olla välja tuua info, kui mõned õppetöö vormid eeldavad õppurilt lisaressursse (nt riietus võistlusel osalemiseks, õppevahendite olemasolu jm.)

4.3 ÕPPEKORRALDUS NING ÕPPE JA KASVATUSTÖÖ ALUSED

Õpet kavandades ja õppekava koostades lähtutakse spetsiifilisest õppe-ja kasvatustöö aluspõhimõtetest, millega arvestatakse õpet läbi viies ja kirjeldatakse õppekorralduse alapunktis.

Näide: võib välja tuua kooli omapära, kuidas viiakse läbi õppeprotsessi ja hindamist ;või kuidas on õpetatavad huvialad või ainekavad omavahel seostatud.

Eelkirjeldatud aspektid kirjutatakse õppekavasse sisse juhul, kui õpet kavandades on neist lähtunud - kunstlikult ei ole vajadust neid välja mõtlema hakata.

Kooliastmete õppekorralduses kirjeldatakse õppeprotsessi astmeti. Tuuakse välja õppeaine õppekestus aastates, tundide toimumise arv nädalas, õppetunni kestuseks arvestatakse 45 minutit.

Tuleb rõhutada, et tegu on huvihariduse mõistes siiski eranditega, kuna huvihariduse eesmärk on tagada noortele võrdsed haridusvõimalused. Seega tuleb igal juhtumil põhjalikult kaalutleda, kas õppekaval õppima asumiseks on tõepoolest otseselt vältimatuid eeldusi.

Olles eeltoodut põhjalikult kaalunud ja leides siiski hädavajaliku olevat teatud õppurite eeldusi õppekaval õppima asumiseks, siis kirjeldatakse selles õppekava komponendis,

millised omadused, teadmised või oskused peavad õppuril olema, et asuda õppima sellel õppekaval.

4.4 ÕPPETÖÖ VORMID

Käesolevas alapunktis saab kirjeldada, millistes vormides toimub õppetöö ning tuua välja erinevad liigid koos lühikirjeldusega, näiteks:

- regulaarne statsionaarne õppetegevus, nt klassitund, praktikum, treening vmt;
- iseseisev õppetöö, mida õppuril on vajalik teha väljaspool huvikooli, nt kudumi jätkamine, teoreetilise osa õppimine, pillimängu harjutamine vmt;
- lisaks tavapärasele õppetööle toimuvad õppevormid, nt laagrid, võistlused, kontserdid, näitused vmt.

Asjakohane on lähtuda konkreetse huviala eripärast ja kirjeldada selle õpetuse seisukohast oluliste õppetöö vormide ja meetodite korraldust. Mõnel juhul võib olla kasulik kirjeldada ka seda, millised õppetöö vormid on õppekava läbimiseks kohustuslikud ja millised soovituslikud. Kui mõned õppevormid on ebaregulaarsed, siis võib kirjeldada, kui tihti need toimuvad.

Kasulik võib olla välja tuua info, kui mõned õppetöö vormid eeldavad õppurilt lisaressurse (nt riietus võistlusel osalemiseks, isiklik transport laagrisse sõitmiseks vmt). Toodud info on oluline õppureile (või nende lapsevanemaile), et nad oskaks arvestada, millised tegevused kaasnevad konkreetsele huviala õppekavale õppima asudes.

4.5 HINDAMINE

Huviharidus on vabatahtlik ning pakub noorele kasulikku ja harivat vaba aja veetmise võimalust. Siiski on tegu teadlikult suunatud haridusega ning seetõttu on asjakohane anda õppureile tagasisidet nende edenemise kohta konkreetsel huvialal.

Antud soovituslikus alapunktis saab kirjeldada, kuidas on korraldatud õppurile tagasiside andmine ja hindamine: milliseid hindamisliike rakendatakse ning mis põhjusel.

Mõnel huvialal on protsess olulisem kui lõpptulemus, seetõttu võiks rõhku panna ka õppe kestel toimuvale tagasiside andmisele, et aidata kaasa õppuri positiivsele arengule õppeprotsessi jooksul. Saab eristada kujundavat ning kokkuvõtvat hindamist. Esimene neist keskendubki jooksva tagasiside andmisele protsessi käigus, et toetada ning kirjeldada õppuri arengut õppeprotsessi käigus. Kokkuvõtva hindamisega kirjeldatakse õppuri teadmisi ja oskusi, mis tal on kujunenud õppekava läbimise lõpuks.

Mitteformaalses õppes on hindamise ja tagasisidestamise eesmärk eelkõige väärtusliku info jagamine õppurile tema arengu kohta ja seetõttu ei tohiks lähtuda ainult formaalhariduse klassikaliselt lakoonilisest numbrilisest hindamissüsteemist. Sõnaline ning kirjeldav tagasiside on õppurile oluliselt kõnekam ning väärtuslikumat infot sisaldav.

4.6 LAPSEVANEMA/ ÕPPURI NÕUSTAMINE JA KOOSTÖÖ KOOLIGA

Huvikool võib oma huviala õppekavasse lisada eraldi soovitusliku peatüki õppuri (või tema lapsevanema) nõustamise ning kooliga koostöö kohta. Kool teeb õppuri ja tema lapsevanemaga koostööd selleks, et:

- tagada teabe kättesaadavus õppe ja kasvatuse korralduse kohta vastavas huvikoolis,
- teavitada õppurit (või tema lapsevanemat) jooksvalt õppuri arengu, õppe edukuse ja koolis toimetuleku kohta,
- kaasata õppurit (või tema lapsevanemat) koolielu puudutavate otsuste tegemisse ja ühisüritustesse ning
- vajadusel nõustades lapsevanemat õppuri arengu toetamises ja kodus toimuva õppimise juhendamises.

Kui kool korraldab lastevanemate koosolekuid või viib läbi arenguveestlusi, võib ka selle õppekavasse kirja panna.

Sõltuvalt koolist ning õppekava väljundist võib kool korraldada vanemate ja õppurite teavitamise täiendavatest õppimisvõimalustest samal või seonduval huvialal.

4.7 ÕPETAJA PROFILIKIRJELDUS

Huvikool võib oma õppekavasse kirjutada eraldi peatükina konkreetsel õppekaval töötavale õpetaja, treeneri, spetsialisti profiili kirjelduse (kas õpetaja peab omama vastavat haridust, kutsekvalifikatsiooni või ettevalmistust, olema läbinud mingisuguse õppekava, osalenud kursustel, omama teatud isiksuseomadusi jne). Nõudeid kirjeldades tuleb silmas pidada, et ei mindaks vastuollu personali juhtimist reguleerivate õigusaktide ja dokumentidega. Õpetaja profiili kirjeldamine õppekavas on sisukat infot kandev, kui teatud nõuded on kehtestatud juba muudes dokumentides (näiteks treenerite kvalifikatsiooninõuded tantsuspordi määrustikus).

4.8 ÕPPEKAVA LÄBIMISE/ TÄITMISE KIRJELDUS

Huviala õppekavas võib esitada õppekava läbimise/täitmise kirjelduse. Näiteks võibki õppekava lõpetamise tingimuseks lugeda asjaolu, et õppur on huviala õppekava täitnud või on saavutanud õppekavas esitatud õpiväljundid. Samas võib kirja panna ka selle, et õppuril on õigus soovi korral katkestada või lõpetada õpingud huviala enne õppekava täies ulatuses läbimist.

5.ÕPPEKAVA ÜLEVAATAMINE JA MUUTMINE

Õppekava arendustöö koolis on pidev protsess – pärast õppekava rakendamist tasub üle vaadata, kas õppekava on endiselt eesmärgipärane, kas õppetegevus toetab õppekava eesmärkide täitmist, millised probleemid on tekkinud seoses õppekava rakendamisega jne.

Ühe soovitusliku peatükina võib õppekavasse kirja panna selle, kuidas toimub õppekava ülevaatamine ja vajadusel muutmine kooli sees.

Maalimise õppekava uuendatakse ja täiendatakse huvikoolis kord aastas pärast maalimise õppeperioodi lõppu vastavalt muudatustele seadusandluses, õppekava rakendamisel ilmnunud probleemidele ning õppekava sihtrühmadelt laekunud ettepanekutele

Lisaks võib mõelda sellele, kelle poolt ja mis ajaks arutatakse vajalikud muudatused ja parandused läbi (õppenõukogu, ainenõukogu jt.).

Kui muudatused on põhimõttelist laadi, siis sel juhul võib tegu olla ka hoopis uue õppekavaga, mitte lihtsalt vana muutmisega. Uue õppekava registreerimise korraldus on kirjeldatus huvikooli seaduses.

6. VÕIMALIKUD TEISED KOMPONENDID

Käesolev juhendmaterjal lähtub põhimõttest, et õppekaval on nõ kohustuslik, huviharidusstandardis ja huvikooli seaduses sätestatud miinimum. Selle miinimumi kirjeldamisel toetab juhendmaterjal kõiki huvihariduse õppekavasid. Lisaks kohustuslikule miinimumile on aga erinevatel huvialadel oma spetsiifika ja õppekava koostamise traditsioonid. Eelnevast tulenevalt pakub juhendmaterjal kohustusliku, sätestatud miinimumi kõrval veel võimalusi, mis suunavad õppekavade kirjutajaid mõtlema läbi oma õpetatavast huvialast tulenevaid spetsiifilisi aspekte.

Õppekava koosneb alapunktidest, mis annavad ülevaate selle erinevatest aspektidest. Alapunktid on juhendmaterjalis jagatud kohustuslikeks ja lisakomponentideks, millest viimased aitavad õpet põhjalikumalt planeerida ja huvitatud osapooltele (õppurid, kooli pidaja jne) kirjeldada. Kuid ka kirjeldatud lisakomponentide loetelu ei ole lõplik – kõik sõltub siiski konkreetse huviala eripärast ja sellest tulenevast vajadusest erinevaid aspekte (nt tervisekontrolli tingimusi vmt) kirjeldada. Seega pole ei õppe- ega ka ainekava komponentide siin juhendis toodud loend ammendav ega täielik. Igale õppe- ja ainekavale võib lisada alapunkte lähtudes huviala eripärast ning vajadusest olulist infot kajastada.

7. NÄITEKS „TANTSU“ ÕPPEKAVA LÜHIVARIANT

Õppekava lühikirjeldus

Tantsu õppekava on dokument, mille alusel toimub õppetöö X huvikoolis. Õppekava koostamisel on lähtutud huviharidusstandardist, huvikooli seadusest, huvikooli põhimäärusest

ja huvikooli arengukavast. Õppekava alusel toimuv tantsu õpe on mõeldud tantsuhuvilistele õpilastele, kes soovivad end kunstiliselt väljendada muusikalise rütmi läbi. Silmas on peetud võimalust arvestada maksimaalselt iga õpilase võimeid, loovust ja koostöö valmidust ning teostada tantsude õpet läbi kehakeele, vastava muusika saatel.

Õppe eesmärgid

Tantsu õppekava eesmärkideks on arendada noorte loovust, enese väljendamise oskust, keha liikumisoskuste ja rütmitunnetuse arendamine, meeskonnatöö kujundamine. Süsteemse treeningu, näitemeisterlikkuse ja esinemisoskuste tulemusteni jõudmine ning kogemuste kujundamine, tervise tugevdamine, erinevate kehaliste võimete mitmekülgne arendamine: koordinatsioon, vastupidavus, osavus, plastilisus, harmoonia. Eesmärgiks on tutvustada noortele meie esivanemate tantsuliikumisi, pärimuskultuuripärandi säilitamist ning edasiarendamist läbi tänapäevanoorte nägemuse.

Õpiväljundid

Tantsu õppekava läbinuna õppur:

- mõtleb loovalt ja teadvustab oma loomingulist protsessi;
- suudab väljendada ennast keha liikumise abil;
- tunnetab rütmi;
- oskab tantsida rühmas ja osaleda süsteemses treeningus;
- on vastupidav, osav ja võimeline esinema;
- omab oskusi keha koordineeritud liikumisel.

Õppe kestus (maht)

Õppetöö maht on näiteks 4 akadeemilist tundi nädalas, kus on teooria ja praktika lõimitud.

Töötada välja miinimumi ajakavad, lähtudes õppegrupi spetsiifikast ja vanuselisest astmest.

Lisada huvikooli õppekava koostamise juhendist tabel lk.14 koos esinemiste, konkursside ja laagritega jne.

Õppe korraldus

Õpe toimub ...

Õpe koosneb ... : teoreetiliste teadmiste ..... ja praktiline tegevus nii individuaalselt kui grupidööna.

Õppegrupi maksimaalne suurus on 16 õppurit.

Õppekava läbimine lõpeb ühisesinemisega, hinnangu andmisega õppuri arengu kohta.

Õppeainete/ tantsuhuvialade loend : rahvatants, breik tants, peotants jne.

Näiteks Rahvatantsu õppekava ainekavade loend:

Folkloorne tants

Karaktertants

Rahvariided

Jne.

AINEKAVA „ FOLKLOORNE TANTS „

Õppe eesmärgid ja õpiväljundid

Ainekava läbinud õppur:

- valdab algteadmisi pärimuskultuurist ja selle põhimõtetest;
- suudab esitada esivanemate tantse;
- valdab folkloorseid põhisamme ja lihtsaid tantse;
- kirjeldab ja analüüsib folkloorseid tantse.

Õppesisu

Ainekava eesmärkide saavutamiseks kasutatakse järgmist õppesisu:

- erinevate piirkondade folkloori teadmiste arendamine (loengud, abimaterjal filmide näol jm.);
- sammude treenimine individuaalselt ja grupis;
- loominguline protsess jne.

Tagasisidestamine

Tagasisidestamise peamiseks eesmärgiks on õppuri arengu toetamine, eduelamuse pakkumine loomingulises protsessis ja eneserefleksiooni arendamine. Tagasisidestamine toimub õppuri folkloortantsude ettekandmise kaudu soolona või tantsurühmas.